

· FØROYA · SOCIAL·DEMOKRAT

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BRÓÐURSKAPUR

Nr. 52.

Lýsingaprisur fyri petittreglu: 30 øyr. a forsiðuni, 20 øyr. á 3. og 4. síðu. Við stórra lýsingum fest avsláttur í prísinum.

Leygardagin 30. desember 1939.

Kostar kr. 1,50 fjórðingsárið + Porto. Blaðið verður bílagt á posthúsinum, brævsavonarstøðum og skrifstovuni. Telf. 143.

13. ár.

1939-1940.

Eitt av heimsins verstu ófriðarárur er nú óivað at fara aftur um hundraðbak.

Á landi, á sjónum, í luftini — allastaðni gella sprengiknøttarnir. Eingin veit seg tryggan. Tað ljóðar lögð. Men við sjálvi vígstøðini, siga menn, er frægast. Hilt óvarda, opna landið og havið eru av sonnum so háttad, at deyðin lúvir í hvørjum spori. Neyðar, neyðar menniskju, id tykjast at vera undir eini ræðuligari helvitisskýpumpu, hvar id allir óndir andar eru sleptir leysir.

... Eingin er tryggur. Eingin einstaklingur. Eingin einstak tjóð, stór ella lítil, friðarlig og spok ella krígsdó — hvør ein stendur fyri at koma upp í rokið, um hann ikki longu er uppi í við einum bløðandi menniskja heri.

... Orð og sáttmálar hava einki virði longur. Onkur hefur speiskliga sagt, at tey eru fyri at bróta — soleiðis hefur tíðarandin verið í 1939, id er eitt framhald av hverkunum í 1938.

... So fegin tær smáu tjóðirnar eins og tann einstaki veiki maðurin vilja sleppa at liva og virka í friði og náðum! Men teirra vilji røkkur ikki longur, enn tað bóskar í leikinum hjá stórmaktunum. — «Eingin hefur frið, longu enn grannin vil.» Siggj Eysturrikið! Siggj Tjekkoslovakíið, Pólin, Eystland, Letland og Lithauen — og nú okkara bróðurfolk, Finmararnar.

... Vit liva sum á eini krúttunnu, sum kann sprengja okkum í luftina hvørja løtu, tað skal vera.

... Nationalt sæð hava vit haft tað sum í Páradísi aftur ímóti, sum tær smáu tjóðirnar hava tað undirstórlandareidinum. Hetta megu vit viðganga — og okkara ynski er, at tað má eyðnast okkum framvegis at sleppa undan týningarhondunum, id nú fara yvir teim smáu tjóðunum.

... Enn eru vit ikki bein-

leiðis luttakandi í krígunum. Hvar einasti Føroyingur ynskir, at tað má framvegis eyðnast okkum at vera uttanfyri. Ja, gævi satt!

... Veiðuár hefur árið verið gott, av tí besta á landinum, hvat id seyði viðvíkur, meðan eplini hava verið heldur enn ikki vánalig — nógva staðni heilt ring.

Á Suðurlandinum var lítil og eingin fiskur, meðan Bjarnaroyin og Svalbard og Grønland hava verið gávurik við fiski til tey stóru forni, skonnartir, sluppur og trolarar.

Ein stór nýggj útróðraroynd í Grønlandi gekk heldur vánaliga.

Í heyst er nógur ferskur fiskur seldur til Englands. Saltfiskaprisurin er hækkaður eitt sindur, men ikki nært til so nóg, sum vórunar eru gíngnar upp.

Hetta ger livsmøguleikarnar lítlar, ússaligar hjá smáfólkunum.

Grúndaár hefur árið verið frálíkt. Suðuroyin hefur fingið ikki minni enn 2 grúndir í Fámjin, 1 á Tvøroyri, 1 í Vági og nú 1 í Sandvík.

Politiskt sæð hefur árið her heima staðið í einari rembing við ramblífundum frá tí andlitsleysa vinnuflokkinum, id nú hefur dripið seg sjálvan við at ganga upp í eina hægri einheit við stórmannapolitikkarin Jóanes bónda Pæturssonar einareidis- og hardveldispolitikk. Fólkatingsval hefur verið. Allir flokkar gingu aftur av tí, at fiskimennir vóru burturi — hitt «radika» sjálvstýrið misti mest. Javnaðarmenn gingu bæði talsliga og prosentliga minst aftur — teir stóðu seg so stalt best í leikinum.

Forrættingsliga er tað hent, at flestir innan fyri flokkarnar á lögtingi eru gíngir inn fyri landshandli, id er settur við einum láni uppá 2 milliónur frá stat.

Figgjarliga byrjar nú finansórðningurin at virka. Hann saman við erhvervskommissionar uppskotinum koma vónandi at merkast sum ein botandi hond.

... Kanóndundrið og manna-

Føroya javnaðarflokkur

hefur ringfelagsfund í Tórshavn hin 3. januar 1940 kl. 6 s. p.

Fundarevni:

1) Løgtingsvalið. 2) Felagsstarvið. 3) Val av stjórn. 4) Ymist. Formaðurin.

Kunngerð.

Valstýrið í Havn ger kunnugt, at løgtingsval verður í Havnar valdømi týsdagin tann 30. januar 1940 í tingstovuni í Havn.

Stemmað verður í tíðini frá kl. 10 f. p. til kl. 1 s. p. og aftur frá kl. 3 til kl. 8, men verður tað givið uppat, so skjótt sum støður er komin í.

Í valdøminum verða hesi pláss roknað at vera meira enn 2 km. frá valstaðnum (tingstovuni):

Argir, Hoydalar, Hoyvík, Hvítanes, Norðadalur og Sund.

Havn tann 4. december 1939.

Fyri valslýrið

H. O. Hansen.

drápsorskan sigur tí gamla árinum farvæl og heilsar tí nýggja á sama beiska hátt.

... Men vit smáu menniskju biðja eftir friði, friði og aftur friði til hitt nýggja árið, id er hyljað í daprastu vónloysisskýggj hjá flestum her á landi, særliga hjá tí minna manninum, id má keypa dýrari vorur, samtíðis

sum arbeiði er minkandi.

... Latum okkum tó fara til arbeiðis í tí nýggja árinum við foslum vilja og treysti at gera okkara besta. Gera vit tað, gerst ikki meir. Restin má so standa í Guds hond. Hon verið yvir okkara landi og fólk í hesum dapra helheimsmyrkri, id nú er við at siga seg yvir heim.

Jarðasurningurin.

„Sambandsmannsins“ ranglýsing.

Vit prógva, at tað er rætt, sum vit siga og rangt sum „sambandsmaðurin“ sigur, tá id talan er um, hvør id reisti og kravdi íggjøgnumfært jarðareforms málið.

Við endurprentan úr lögtingstíðindum prógva vit sambandsins og sjálvstýrisins longu mótstöðu móti javnaðarmanna kravum um eina jarðaumskipan, særligan føroyskan jarðagrunn og tingsins yvirtaking av kongs- og prestajóðini.

Áðrenn javnaðarmenn komu á ting var við undantak av nokrum fáum hundradum av »Hansenske legatimum« ikki játtað eitt einasta oyra til veltíngarmenn.

Kommir á ting lögdu javnaðarmenn allar árar um borð fyri

at fáa jarðasurningin, ríptan burtur úr teirri fruktaleysu harmonikutogan hjá sambandi og sjálvstýrinum.

Vit lata tingtíðindini dokumentera mannagongdina og flokkanna støðu. Lesararni kunnu so siggja, hvussu skeivur

»Dimmalættingar« »sambandsmaður« er, tá id hann roynir at siga fólk, at tað ikki eru javnaðarmenn, id hava troðkað á at fingið jarðaumskipanina íggjøgnum, men heldur sambandsmenn:

Løgtingstíðindi 1928, síðu 50:

»Kongsjórðin.

6. september framlegði javnaðarflokkurin hetta uppskot til avgerðar:

»Í tí Føroya lögting úttalar:

Tørvur er á, at alt kongsgóðs fer undir tingsins vald, og at reglur fyri hesum ásetast sum skjótast, gongur tað yvir til næsta mál á dagsskránni.»

8. sept. var málið til viðgerðar, men fall, tí einans 9 greiddu atkvøðu fyri.»

A. Samuelsen, Johan Poulsen og allir sambandsoddamennir eins og Jóanes bóndi Pætursson vóru ímóti. Har vóru teir samdir um, at kongsgóðsið ikki skuldi fara undir tingsins vald, og at ikki skuldu gerast aðrar reglur fyri tí. Teir vildu, at alt skuldi vera við tað gamla. Hugs sær, at Jóanes bónda Pæturssonar nationalisma ikki røkk longur enn, at hann valdi heldur at vera Dana-kongsbóndi á føroyskari jorð, enn at sita sum Føroya-løgtingsbóndi.

Hjá teim lögtingsmonnum, id vóru tilstaðar, stendur tað sum eitt vannaáltarminni, tá id Føroyingurin í Pætursson gjørdi eins og tillop at reisa seg, men hoknaði í knønum, valdikin av tí svartastu egocentrisku afturhaldsgirðini.

Men A. Samuelsen, Johan Poulsen og Jóanes bóndi sluppu ikki at sita í friði. Næsta ár komu javnaðarmenn aftur fram við spurninginum:

Løgtingstíðindi 1929, síða 84 stendur:

»... Í brævi, dagsett 30 mars 1929 hava P. M. Dam, M. S. Viðstein og J. H. Hjalte sent eina áheitan á landsnevndina um at fáa broytt »lítil harmiliga tíðartar« og virðisspell, id er elvt og elvist av tí skipan, id nú er víðvíkjandi at fáa jorð til uppdyrkningu og hartil framsett tað uppskot,

a) at øll kongs- og »benificer-að« hagajorð í Føroyum skal útstykkað í húsmannslutir á